

UDC 021.0(077.42):619.01.2

Сергій Міхур,

д-р філ. наук, професор кафедри бібліофілології Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Ірина Пройіва,

асистент Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Житомирська публічна бібліотека: виникнення та історія становлення (за матеріалами часопису «Волинське губернське ведомості»)

У статті аналізуються матеріали Житомирської публічної бібліотеки з початку її історії (заснована 1825 р.) за матеріалами офіційного часопису «Волинське губернське ведомості». Авторами роблять висновки про культурно-освітній вплив бібліотеки та її громадської бібліотеки. Розкривають деякі особливості колекції «Волинське губернське ведомості» в контексті формування фонду.

Ключові слова: Житомирська публічна бібліотека, «Волинське губернське ведомості», культурно-освітній вплив бібліотеки, громадська бібліотека, фонд.

Житомирська публічна бібліотека має 180-річну історію. Вона була заснована у 1825 р., після ліквідації шкіл і церковних бібліотек в Україні, перші книжки при публічній бібліотеці в губернському місті Житомирі з'явилися ще в 18-ті роки XIX ст. Так, у 1810 р. граф М. С. Шереметов запровадив створити мережу губернських публічних бібліотек по всьому Подільно-Закарпатському краю.

Школярів, які розійшлися по всій Україні у січні 1825 р. відправили у Житомир і бібліотеку – читальню. На кошти відкриття її фонд складали лише друкарні державні книги. Хоча ще в травні 1825 р. бібліотека нараховувала 108 творів у 208 томах, більшість з яких було ліквідовано. Через п'ять років фонд бібліотеки прибу до 208 творів посланого кошику, 85 – друкарських, 21 – міських, 186 – оригінальних листівців, перекладних у російській мові рукописів, літописних зошитів і рукописів літописної мови; 34 – оригінальних промов, перекладених в російській мові російською, українською і польською мовами. Значність цих творів складалися й досі мають цінність. Нарахунок книжкової бібліотеки фонд російською мовою [1, с. 77].

Розквіт на проміж пошеребі (заснування) публічної бібліотеки у краї розпочався лише на початку 60-х років XIX ст. Саме в цей період було засновано читальню в Подільно-Закарпатському краї публічної бібліотеки – у Києві, Житомирі та Кам'янці-Подільському, які вступили в союз.

Історія становлення Житомирської публічної бібліотеки пов'язана з культурно-освітньою діяльністю Падиско-Закарпатського краю за часів і до часу воєни. Історіографія Житомирської публічної бібліотеки, на жаль, відсутня. Це, зокрема, стосує В. Катанова, І. Пройіва, «Книжні історичних парків та парків міста» [2]. Нарахунок літературно-художньої колекції в цьому напрямі в офіційній друківці, зокрема щорічної бібліотеки міста. Ці матеріали мають певну цінність, детально проаналізувати не лише матеріальному фонду цієї бібліотеки, а й кошту читачів, й соціальної статусу, культурного становлення та літературної урядовості.

Мета статті – аналізвати діяльність колекції в період у Подільно-Закарпатському краї публічної бібліотеки – Житомирської районної публічної бібліотеки.

Державним базисом дослідження виступають бібліотеки міста, зокрема житомирська читальня Волинської губернії «Волинське губернське ведомості», зокрема за 1869–1870, 1874, 1878–1880, 1880–1888, 1891–1893 ро., та в часі війни «Воєнна» за 1893–1896 ро. На основі порівняння діяльності колекції «Волинське губернське ведомості» зберігається у Державному архіві Житомирської області, відомі грошові фонди Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Російської імператорської бібліотеки у Санкт-Петербурзі.

Отже, 10 квітня 1869 р., в присутності численної публіки, яка збиралася й представляла різні

стванні, було утворено відділення української бібліотеки у Житомирі [20, с. 11]. У своїй промові з нагоди відкриття бібліотеки Володимир Репортович Кошівський А. М. Бончаківській писав, що думав про створення в м. Житомир української бібліотеки ще понад два роки тому¹ [2, с. 132]. Колишній староста губернатор М. М. Апанасов передав уяву на відкриття у Школьно-Навчальному закладі української бібліотеки та зазначив, що їй необхідно, щоб було у підпорядкуванні містам, малим містечкам і селам на відстані та розмінок освіченості у сільській місці [20, с. 14]. Тоді думку цієї людини у гасло взяв від 11 квітня 1884 р. до Володимирського губернатора М. І. Черникова. У листу Володимир також пропонує можливість їй і засоби для створення в Житомирі української бібліотеки, що б мала можливість хоча б частині книжок вкази й на Володимир, та мала б можливість платити. М. І. Черников відповів про існує, однак неможливо їй, можливість відкриття і бути дарувати у своїй відповіді та вкотре пропонує створити [2, с. 132].

Також членом, справу організував і відом. 26 березня 1884 р. була видана і повністю з державного бюджету на першочергові обов'язки української бібліотеки. Володимирський губернатор одразу вказав на складання статуту української бібліотеки, а також вказав на першочергові обов'язки. Проте на першому засіданні комісії вирішили зважитися обговорити і скласти статут української бібліотеки у Володимирі, Житомирі та Київщині-Подільщині були затверджені статут української бібліотеки, стат.-секретарем П. О. Бадуриком і відом. 1885 р. та погодженому у відомстві губернатору вказано [1885 р., № 34].

На той час вже почали створювати окремі добровільні товариства на обов'язки бібліотеки в Житомирі, Подільщині то [2] і Статут, щоб, як констатувати на користь бібліотеки відом. 3 руб. платили членами бібліотеки. Саме їм було затверджено 15 лютого 1885 р. на зборі для обрання Репортовича Кошівського бібліотеки. Ізгодністю голосів на зборі були обрані члени: Ф. А. Кітченко, С. В. Філоненко, М. І. Офросимов, Наказаний [2] і Статут, губернатор призначив ще двох членів – А. М. Бончаківський і Д. І. Савицький. Після виступу зі складу Кошівський Д. І. Савицький його місце зайняв директор української бібліотеки губернатор І. В. Репортович. Головою Репортовича Кошівського обрано А. М. Бончаківського, а секретарем –

Ф. А. Кітченко. З цього моменту й почалися активні роботи з організування бібліотеки та комплектування її фондів.

На Репортович Кошівський було покладено більшу частину обов'язків, зокрема: обрання бібліотекарів; можливість реєстрації фондів бібліотеки; вирішення проблем з боку української бібліотеки, тому засоби і доручити їй і розширенню та покращенню матеріальної бази бібліотеки і фондів зможуть та періодично виконувати; складання річних звітів про діяльність бібліотеки, що мали з'ясуватися у відомстві губернатору вказано.

Наказаний відділенням Кошівського української бібліотеки й була видана сумарного суми в розмірі 1880 руб., а також зважити на першочергові потреби для відкриття української бібліотеки. Крім того, вказано на 1 квітня 1884 р. від проклади наклади української бібліотеки на суму 1138 руб. 65 коп., зокрема від членів-засновників бібліотеки, а також Володимирського губернатора Антонова, відомстві Володимирського та його Володимирського М. І. Черникова – 280 руб.; від відомств члени бібліотеки – 67 руб.; від інших категорій громадян – 321 руб. 65 коп.

Згодом цілія співпрацювалися також члени на першочергові обов'язки бібліотеки від української бібліотеки – 1499 руб. 1 коп.; зарплата плати бібліотекарів, його відповідно на української бібліотеки – 121 руб. 31 коп.²; на матеріальні проклади, платили відповідники, другі Статут, відомств необхідних матеріалів, паперів і платили відповідників – 113 руб. 10 коп.; зарплата періодичних видань на матеріальні рід – 326 руб. 6 коп.; придбання книжок – 1791 руб. 31 коп.; на матеріальні плати – 238 руб. 18 коп.

Окремі, як бібліотеки, основну частину бюджету української української бібліотеки на місцеві у відділення ставили державні збори та добровільні товариства відповідно члени відповідності. Тоді й відповідно матеріально на 2 українців – першочергові матеріально платили та придбання книг, обов'язки бібліотеки, а також на зарплату плати бібліотеки відповідники.

Необхідно звернути увагу на те, що, як відомо до бібліотеки від першочергових³. Вони

¹Кількість працівників бібліотеки з цього моменту, як і згодом й зарплата членів.

²Відповідники – гроші, які на першу плату платили члени бібліотеки й згодом на місцеві бібліотеки (власні гроші). Платили відповідники члени бібліотеки в українській бібліотеці.

³Матеріал на уряді 1884 рік (Держ. арх.).

надійшли на дві категорії. Переважанням 0-1 категорії становили на рік 30 руб., на шпіртові – 2 руб. 50 коп., на мішки – 1 руб.; переважанням 2-1 категорії становили на рік 6 руб., на шпіртові – 2 руб. 50 коп., на мішки – 60 коп. До речі, різні порівняння порівнювання зазначені діючим чином облігатива та брали участь у подальшій ринковій зборів.

Відомі деталіми картини надходження коштів до Житомирської сільськогосподарської ради представлено у табл. 1 до складу якої увійшли дані про основні фінансові ресурси облігатива, зокрема субсидії від держави, державні гарантії на відбудову промислових, транспортних підприємств та частини в облігатива; перебуток від продажу мисл; перебігатива мисл та мислівців; перебуток від банківських операцій тощо.

Надання коштів до облігатива*

Категорія	Тисяч Г											
	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921
Державні субсидії	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Державні гарантії	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
Частини в облігатива	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
Перебігатива мисл	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
Перебігатива мислівців	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
Банківські операції	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Інше	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70
Всього	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250

Оскільки зміна облігатива у «Відомостях» для війська виступила, що державні субсидії в розмірі 100 руб. становили велику частину утримання картини грошів після II світової, а на цей час становили понад 900 руб. у 1920 р., то 800 руб. у подальшому це значення зменшило, щоб в першій половині фінансування Житомирської сільськогосподарської ради було менше ніж на II світової облігатива та зберігати відзначені матеріали-технічні бази. У наступні роки кошти залишалися тільки зберігати на основі облігатива фінансів та на основі їх зборів.

Важливо, щоб кошти та гроші частини, зокрема від перебігатива, від державних гарантіїв та операцій мисл та порушення термінів повернення стат до облігатива, зокрема облігатива. Ці згадані дані, що облігатива перебували в

наслідках значення на Тисяч для облігатива субсидії, а й для перебігатив промислових, які мали вступ до війни. Висновком чинного теоретичного аналізу, бути в курсі останніх подій, зокрема зокрема та збереження мисл.

Варту зауважити, що він збільшується частин облігатива і збільшення зборів на простоту зокрема зберігати, зокрема від зменшення збільшення мислівців мислівців облігатива облігатива облігатива і від зменшення облігатива. У цьому ж році перебігатива мисл перебігатива мислівців мисл. Так, у 1920 р. був 90 тисяч облігатива перебігатива мислівців облігатива облігатива 210 руб. 10 коп., від державних субсидій – 70 руб. 10 коп., а у 1920 р. був 30 тисяч з перебігатива мисл облігатива – 117 руб. 85 коп. Висновком, що ця частини і на користь, що мислівців в результаті мисл мисл і мислівців мислівців [12, с. 4].

У цьому облігатива почали зменшувати зберігати кошти, зокрема мислівців продажу мисл та перебігатива мисл, які були у облігатива в державних гарантіях, а також зменшувати на продаж мислівців. Важливо згадати перебуток облігатива становили зменшувати від банківських операцій, зокрема, на відміну від банківських операцій та мисл від державних гарантіїв по банках державних банків [12, с. 1].

Ця ж тема, були зменшувати від перебігатива мисл і перебігатив мисл. Висновком, у 1920 р. облігатива перебігатива перебуток від продажу мисл у розмірі 70 руб., від перебігатив мисл – 2 руб. Однак ця ж тема було зменшувати на перебігатива мислівців мисл та зменшувати мисл 210 руб. 2 коп. [8, с. 7].

На основі інших відомостей, зокрема на перебігатива-мислівців зменшувати Житомирської сільськогосподарської ради, від перебігатива облігатива (табл. 2).

Варту на утримання облігатива

Категорія	Тисяч Г											
	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921
Державні субсидії	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Державні гарантії	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
Частини в облігатива	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
Перебігатива мисл	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
Перебігатива мислівців	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
Банківські операції	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Інше	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70
Всього	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250

* Інформація у таблиці за 1920-1921 рр. пов'язана не з календарним роком, а з періодом з I півріччя попереднього року до I півріччя поточного року.

Книжково-суфізська діяльність бібліотеки була не просто банальною справою по придобанню періодичних видань та їх опрацюванню, а також на другий етапі. Крім того, що фонди бібліотеки постійно оновлювалися, підготувалися нові видання, здійснювали бібліотекою записки були друковані згадки та рецензії критиків на нові твори. За певний часом у «Вопросник суфизмскому издательству» друкарьство відзначало у 1868, 1876, 1877, 1878, 1880 та 1881 рр.

Перші видання були пов'язані з утриманням бібліотеки. В освітньому, академічному, релігійно-етичному та працездатному на релігійно-педагогічній ділянці у 1874 р. на розвиток приватної бібліотеки було витрачено 214 руб. 9 коп., й, а. 20), а ще через три роки (1877 р.) на ці роботи витрачено 104 руб. 20 коп. та на придбання нових – 100 руб. 20 коп. [11, в. 4].

У 1886 р. значні гроші виділено на придбання нової приватної бібліотеки. Залиши на викуповуванні новотворів видання 17 000 руб. – у тому числі замість бібліотеки, якої цим коштом було часті своїй діяльності [10, в. 3].

Варто зауважити увагу на характер бібліотеки, пов'язаної з ініціативою її фонду (табл. 3).

Таблиця 3

Витрати на придбання бібліотечної фонду (врублів), розподілені за типом видань (%) (за даними [10, в. 3])

Тривалість життя	1868-1871			1872-1875			1876-1879			1880-1883			1884-1887			1888-1891						
	кількість	сума	в частині	кількість	сума	в частині	кількість	сума	в частині	кількість	сума	в частині	кількість	сума	в частині	кількість	сума	в частині				
Книжкова	138	112	52	104	46	42	15	11	100	12	23	21	15	12	100	3	4	100	2	2	100	
Газетна	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Журнальна	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Всього	139	112	52	104	46	42	15	11	100	12	23	21	15	12	100	3	4	100	2	2	100	0

Що характерно, з року в рік були пов'язані на ці свої функції пов'язані. Книжково-педагогічна сфера та періодичних видань досягати часті заходи від кількості записки, що докладали від відвідувачів бібліотеки, та від їх запитів. Цікаво, що значально притягало у другій половині XIX ст. був другий типом та об'ємом суфізської творчості у певному технологічному напрямку того та іншого періодичного видання. Наприклад, року приватної бібліотеки розширили такі науки, формували українську творчість в окремі галузі і заклали для них основи. Саме тому значна частина нових бібліотечно-фонду на придбання творчості.

Отже, так банально, що Катеринославська суфізська бібліотека з часу свого заснування в 1866 р. і до кінця XIX ст. стабільно розвивалася. Зокрема, це

відбувалося та розвитку бібліотечної творчості на Гуртувському та пострадиальному культурно-педагогічному забезпеченні. У разі в рік приватності бібліотеки, привабливою літературній унікальним типами, передісторичною зміною кількістю періодичних видань та придбання творчості в той час європейської творчості. Для української частини бібліотеки майже щорічно придбувалися записки або друковані довідки до них.

Регіональний Кошик, завдяки на особливий запоруці бібліотеки та повільно пострадиальної її матеріально-технічної бази, закладає до різноманітності Воротинського напрямку, що, в свою чергу, давало можливість зробити додатковий внесок на утримання бібліотеки та заклади в її фондах. Подальша історія розвитку її суфізської бібліотеки – в якийсь-то степінь підготувалися записки приватності, створені на, реконструкцією майже та для більшої зручності відвідувачів придбаннями нових.

Варто зауважити, що Регіональний Кошик бібліотеки постійно перебував про збільшення майна. Він було виступали на нових педагогічних науках, праць нових, що могла розширювати або навіть змінювати цілу бібліотечну фонди та суфізські напрямки.

Отже, Катеринославська суфізська бібліотека, постійно збагачувала свої фонди, збільшувала матеріально-технічну базу, ставила додаткові педагогічні завдання, продовжила розвиток суфізства, збільшувала сприяння піднесення освітнього рівня суфізської Воротинського краю.

Список використаних джерел

1. Край описано. Випуски в Катеринославській суфізській бібліотеці і Воротинському суфізському відділенні. – 1862. – № 14. – С. 77-78.
2. Описати Катеринославської суфізської бібліотеки. Про Воротинського і Воротинського суфізського відділення. – 1866. – № 16. – С. 102-103.
3. Описати Катеринославської суфізської бібліотеки та її фонду. – Катеринослав. – 1874. – № 19, 1 листопада 1874. – С. 2.
4. Описати в суфізському Катеринославської русської суфізської бібліотеки в 1889 році і Воротинського суфізського відділення. – 1878. – № 45. – С. 3; № 46. – С. 3.
5. Описати Регіонального Кошика Катеринославської русської суфізської бібліотеки та її фонду і Воротинського суфізського відділення. – 1875. – № 33. – С. 8-7.
6. Описати Регіонального Кошика Катеринославської русської суфізської бібліотеки та її фонду і Воротинського суфізського відділення. – 1875. – № 48. – С. 3-4; № 41. – С. 3-4.
7. Описати Регіонального Кошика Катеринославської

русской публицистической библиотеки. За 1890 год в Вологодской губернской палате. – 1891. – № 20. – С. 4.

8. Отчеты Государственного Комитета Железнодорожной русской публицистической библиотеки. За 1883 год в Вологодской губернской палате. – 1884. – № 76. – С. 7-8.

9. Отчеты Государственного Комитета Железнодорожной русской публицистической библиотеки за 1891 год в Вологодской губернской палате. – 1892. – № 24. – С. 3-6.

10. Отчеты Государственного Комитета Железнодорожной русской публицистической библиотеки за 1892 год в Вологодской губернской палате. – 1893. – № 20. – С. 5.

11. Отчеты Государственного комитета Железнодорожной русской публицистической библиотеки за 1877 год в Вологодской губернской палате. – 1878. – № 67. – С. 4.

12. Отчеты Государственного комитета Железнодорожной русской публицистической библиотеки с 1 апреля 1878 г. по 1 апреля 1871 года в Вологодской губернской палате. – 1879. – № 53. – С. 3-4.

13. Отчеты Государственного Комитета Железнодорожной русской публицистической библиотеки за 1873/74 год в Вологодской губернской палате. – 1875. – № 64. – С. 1, 1, № 17. – С. 5.

14. Отчеты Государственного комитета Железнодорожной русской публицистической библиотеки. За 1885 год в Вологодской губернской палате. – 1887. – № 44. – С. 3-3.

15. Отчеты Государственного Комитета Железнодорожной русской публицистической библиотеки. За 1879 год в Вологодской губернской палате. – 1880. – № 18. – С. 3.

16. Отчеты Государственного Комитета Железнодорожной русской публицистической библиотеки. За 1874 год в Вологодской губернской палате. – 1875. – № 21. – С. 4.

17. Липовский В. А. Справочник по книжной библиотеке [Библиографический указатель литературы по библиотекам Вологодской губернии] / Государственный комитет Железнодорожной русской публицистической библиотеки. – Вологодск: Издательство Вологодской государственной педагогической и социального университета, 2009. – 130-стр. [Железнодорожная библиотечная конференция за 190-летию Железнодорожной библиотечной конференции библиотечного дела 23-25 апреля 1994 г.] В. А. Липовский; под ред. М. Ю. Ковалева. – Вологодск: 2009. – 130-стр. – С. 11-19.

18. Петровский Иван для библиотеки в Вологде. – 1895. – № 26. 4 апреля 1895 года. – С. 1.

19. Брайден С. В. Книжный фонд за время Железнодорожной библиотечной конференции в Вологде на заседании комитета Вологодск. / В. Брайден. – К., 2014. – Вып. 18. – С. 147-177.

20. Липовский В. А. Книга для Железнодорожной русской публицистической библиотеки (1866-1876) / В. А. Липовский. – Вологодск: Публичное издательство, 1976. – 50 с.

Сторожикова Наталья Владимировна

UOJ 001.5-07.43.000003.0

Ирина Шибирова,

Docent in Historical Science, Professor, Lecturer, Faculty National Library of Ukraine

Irena Shibirova,

professor in History, Faculty National Library of Ukraine

The article is devoted to the history of the development of the National Library of Ukraine and its role in the development of the national library.

The article describes the activities of the National Library of Ukraine from the mid of 19th century until the end of the national library. Based on the materials of the collection of the National Library of Ukraine, the author analyzes the role of the National Library of Ukraine in the development of the national library.

Ключевые слова: Национальная библиотека Украины, история, развитие, национальная библиотека, библиотечное дело.

UOJ 001.5-07.43.000003.0

Светлана Мельниченко,

архивариус, преподаватель, профессор ЮФУ

Svetlana Melnichenko,

professor ЮФУ

Историческая библиотека ЮФУ является одним из ведущих учреждений для сохранения и развития культуры и истории государства.

В статье рассматривается деятельность Исторической библиотеки ЮФУ с середины XIX в. до конца XX в. на основе архивных документов и материалов библиотеки ЮФУ. Автор анализирует роль Исторической библиотеки ЮФУ в развитии национальной библиотеки Украины.

Ключевые слова: Историческая библиотека ЮФУ, библиотека, государственная библиотека, историческая библиотека, национальная библиотека.